

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,

w sprawie **D. Z.**

uniewinnionego od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 231 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 20 marca 2024 r.,

kasacji wniesionych przez pełnomocników oskarżycieli posiłkowych oraz

prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 20 stycznia 2023 r., sygn. akt V Ka 754/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w T.

z dnia 4 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 280/19,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**II. zarządza zwrot oskarżycielom posiłkowym – M. S., M. R. i B. R.
uiszczonych opłat od kasacji.**

Andrzej Stępka Andrzej Tomczyk Paweł Wiliński

[PGW]

UZASADNIENIE

D. Z. został oskarżony o czyn z art. 231 § 1 k.k. polegający na tym, że w okresie od 27 stycznia 2015 r. do dnia 28 września 2016 r. w T., działając jako funkcjonariusz publiczny - Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T., w toku prowadzonego przez siebie postępowania egzekucyjnego o sygn. [...] nie dopełnił obowiązków prowadzącego postępowanie egzekucyjne w zakresie ustalenia istnienia obowiązku podatkowego co do podatku od towarów i usług wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 18 ustawy z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.) dotyczącego sprzedaży w drodze licytacji prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą numer [...] i w konsekwencji nie zastosował się do treści operatu szacunkowego biegłej B. K. z dnia 04.10.2012 r. i obowiązujących w tym zakresie przepisów podatkowych nie doliczając do kwoty oszacowania i wywołania kwoty 23% należnego podatku VAT, a następnie w dniu 19.09.2016 r. wystawił fakturę VAT *pro forma* nr [...], na podstawie której zawnioskował do Sądu Rejonowego w T. o wypłatę kwoty 1.951.634,15 zł, którą to Sąd wypłacił stosownie do zarządzenia z dnia 21.09.2016 r. tytułem podatku VAT od opisanej wyżej transakcji i finalnie wystawił fakturę VAT [...] z dnia 28.09.2016 r. oraz działając jako płatnik podatku VAT, odprowadził ww. kwotę do Urzędu Skarbowego we Włocławku, przez co działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego w łącznej kwocie 1.951.634,15 zł: M. i R. małż. S. oraz ich wierzycieli – M. i B. małż. R., Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Torunia, Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w T., [...] sp. z o.o. z siedzibą w W., Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Powiatowego

Inspektora Nadzoru Budowlanego Powiatu Grodzkiego w T., [...] sp. z o.o. z siedzibą w K.

Sąd Rejonowy w T. wyrokiem z dnia 4 stycznia 2022 r., w sprawie II K 280/19, uznał oskarżonego D. Z. za winnego zarzucanego czynu z tym, że ustalił, iż oskarżony działał nieumyślnie, nadto przyjął, że wina i społeczna szkodliwość czynu zarzucanego oskarżonemu, który to czyn wyczerpuje znamiona występku z art. 233 § 3 k.k. nie są znaczne, a okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości - i na mocy art. 66 § 1 k.k. oraz art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne umorzył warunkowo wobec oskarżonego na okres 3 lat tytułem próby, oddając go na mocy art. 67 § 2 k.k. w okresie próby pod dozór kuratora sądowego; na mocy art. 67 § 3 k.k. i art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do informowania kuratora o przebiegu okresu próby raz na kwartał, pisemnie przez cały okres próby; na podstawie art. 67 § 3 k.k. i art. 39 pkt 7 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w wysokości 10.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej; na mocy art. 415 § 1 k.p.k. (*in fine*) odstąpił od orzeczenia obowiązku naprawienia szkody; na mocy art. 67 § 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do zapłaty na rzecz pokrzywdzonych M. i R. S. oraz M. i B. R. nawiązek w kwotach po 3.000 zł na rzecz każdej osoby; zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycieli posiłkowych M. i B. R. kwoty po 4.044,24 zł dla każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w sprawie; zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 zł tytułem opłaty sądowej i obciążył go kosztami sądowymi w sprawie.

Apelacje od tego wyroku zostały wniesione przez dwóch obrońców oskarżonego, Prokuratora Rejonowego [...] w T., przez pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R. oraz osobiście przez oskarżyciela posiłkowego M. S.

Obrońca oskarżonego - adw. P. K. – na podstawie art. 438 pkt 1 - 3 k.p.k. zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający istotny wpływ na jego treść, obrazę przepisów prawa procesowego mającą istotny wpływ na treść wyroku oraz obrazę przepisów prawa materialnego, wskutek:

1/ błędnego przyjęcia, że oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu, w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz jej stan prawny prowadzi do wniosków przeciwnych;

2/ nierozstrzygnięcia niedających się usunąć wątpliwości związanych z charakterem prawnym nieruchomości (zabudowana/niezabudowana) i w konsekwencji opodatkowaniem jej sprzedaży na korzyść oskarżonego (art. 5 § 2 k.p.k.);

3/ błędnego przypisania nieumyślności w działaniu oskarżonego objętego przedmiotem postępowania w sytuacji, gdy jego działanie było poniżej tego progu i nie można było mu jej przypisać (art. 9 § 2 k.k.).

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu przestępstwa.

Drugi obrońca oskarżonego - adw. J. L. - zarzucił na podstawie art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k.:

1/ Obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na treść wyroku, to jest:

A) art. 7 k.p.k. poprzez błędną ocenę wyjaśnień oskarżonego i odmówienie im waloru wiarygodności w części oraz uznanie za w pełni wiarygodne zeznań M. R., B. R., M. S., błędną ocenę zeznań M. B., jako nieprzydatnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;

B) art. 410 k.p.k. w zw. z art. 405 § 2 i 3 k.p.k. poprzez pominięcie wśród okoliczności ujawnionych na rozprawie stanowiących podstawę wyrokowania faktu:

a. wydania przez Sąd Rejonowy w T. postanowienia z 9 marca 2015 r. o oddaleniu skargi [...] sp. z o.o. na postanowienie komornika D. Z. z 30 stycznia 2015 r. o odmowie sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania, a także pisma biegłej B.K. z 28 lutego 2015 r. złożonego przed wydaniem przez Sąd Rejonowy w T. wskazanego wyżej postanowienia, w którym zajęła ona jednoznaczne stanowisko w kwestii charakteru nieruchomości będącej przedmiotem egzekucji stwierdzając w nim, że stan wycenionego gruntu nie uległ zmianie, nie jest rozebrany komin i piwnice, a zatem jest on wciąż zabudowany;

b. że grunt, który był przedmiotem prowadzonego przez oskarżonego postępowania egzekucyjnego położony w T. przy ul. [...] przy ul. [...] oraz przy ul. [...], dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą numer [...] był traktowany przez biegłą B. K. jako zabudowany, co biegła potwierdziła stanowczo na rozprawie w dniu 15 czerwca 2021 r., co oznacza, że w dniu drugiej licytacji, tj. 1 kwietnia 2015 r. wciąż aktualna była interpretacja podatkowa z 2011 r. stwierdzająca, że licytacyjna sprzedaż tego gruntu będzie zwolniona od podatku VAT;

- c. pominięcia kontroli podatkowej przeprowadzonej u M. S. w okresie od 30 grudnia 2016 r. do 8 marca 2017 r., w której wyniku ustalono, że oskarżyciel posiłkowy poprzez niezadeklarowanie zaniżył w miesiącu wrześniu 2016 r. podatek należny z tytułu sprzedaży użytkowania wieczystego nieruchomości o kwotę 1.951.634,15 zł;
- d. wydania prawomocnej decyzji z 22 sierpnia 2017 r. (w aktach sprawy) wobec M. S., w której napisano: *„mając na uwadze przepisy regulujące podstawę opodatkowania podatkiem VAT w przypadku przedmiotowej transakcji podstawę opodatkowania stanowi zapłata otrzymana od nabywcy z tytułu sprzedaży, pomniejszona o kwotę podatku, co oznacza, że podatek od kwoty uzyskanej z tytułu sprzedaży podlegał wyliczeniu metodą „w stu” przy zastosowaniu stawki 23%”* oraz pominięcie okoliczności wynikającej z tej decyzji, że gdyby do kwoty uzyskanej z egzekucji doliczono podatek VAT, to uległby on nieuzasadnionemu zawyżeniu o 448.876 zł;
- e. wydania interpretacji podatkowej z 10 maja 2017 r. przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej, o którą oskarżony, jako organ egzekucyjny zwracał się w innej sprawie, dotyczącej egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości, w której podano, że podstawą opodatkowania w przypadku licytacyjnej sprzedaży nieruchomości jest zapłata, którą uiszczy nabywca, pomniejszona o kwotę podatku, a nadto, że od kwoty uzyskanej z tytułu sprzedaży działki należy wyliczyć ewentualny podatek metodą „w stu”, co oznacza, że kwota ta w istocie zawiera już w sobie podatek;
- f. umorzenia postanowieniem z 28 lutego 2019 r. postępowania karnego skarbowego w Prokuraturze Rejonowej we Włocławku, które było prowadzone pod sygnaturą [...] w przedmiocie nierzetelności faktury [...] wystawionej przez komornika, gdzie nierzetelność ta miała polegać na nieprawidłowym obliczeniu podatku VAT od sumy uzyskanej z licytacyjnej sprzedaży użytkowania wieczystego, a powodem umorzenia postępowania było stwierdzenie braku znamion czynu zabronionego;
- g. wniosku pełnomocnika M. R. oraz B. R. z 27 września 2016 r. skierowanego do prezesa Sądu Rejonowego w T. o objęcie nadzorem prowadzonej przez oskarżonego egzekucji w sprawie [...] oraz odmowy objęcia nadzorem tego postępowania z 25 października 2016 r. z uzasadnieniem wskazującym na

prawidłowość postępowania komornika również w kwestii obliczenia oraz odprowadzenia podatku VAT od licytacyjnej sprzedaży użytkowania wieczystego;

C. art. 393 § 3 k.p.k. poprzez odmówienie uznania opinii prywatnych prof. M. M., prof. M. K. i dr hab. K. G. za dokumenty prywatne i niewłączenie ich do materiału dowodowego;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający istotny wpływ na jego treść, a polegający na:

A. przyjęciu, że D. Z. nie dopełnił swoich obowiązków jako komornik sądowy poprzez niewykonanie dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości w styczniu 2015 r., niewystąpienie o drugą interpretację podatkową przed drugą licytacją tj. 1 kwietnia 2015 r., niedoliczenie podatku VAT do sumy oszacowania oraz wprowadzenie w błąd uczestników licytacji co do tego, że sprzedaż użytkowania wieczystego będzie zwolniona z podatku VAT, a nadto niewykazanie, na podstawie jakich przepisów na oskarżonym spoczywały trzy ze wskazanych wyżej obowiązków.

B. niezasadnym przypisaniu oskarżonemu, że w okresie objętym zarzutem nie badał obowiązku podatkowego, podczas gdy od czerwca 2016 r. do września 2016 r. kwestia ta była przedmiotem ponownej analizy w toku postępowania egzekucyjnego, o czym świadczą konsultacje D. Z. z doradcą podatkowym J. P. oraz wystąpienie o drugą interpretację podatkową w czerwcu 2016 r.;

C. pominięciu, iż postanowienie komornika sądowego D. Z. z dnia 30 stycznia 2015 r. o odmowie dodatkowego opisu i oszacowania było poddane kontroli Sądu Rejonowego w T., który oddalił skargę na to postanowienie orzeczeniem z dnia 9 marca 2015 r.

D. pominięciu tego, że w postępowaniu ze skargi na odmowę dodatkowego opisu i oszacowania w lutym 2015 r. na żądanie Sądu Rejonowego w T. biegła B. K. złożyła pismo z 28 lutego 2015 r., w którym podała, że stan nieruchomości będącej przedmiotem egzekucji nie uległ zmianie od momentu sporządzenia operatu szacunkowego w 2012 r., operat ten jest wciąż aktualny, a nieruchomość ma status nieruchomości zabudowanej, co oznaczało, że zachowała moc interpretacja z 2011 r., z której wynikało, że licytacyjna sprzedaż tej rzeczy będzie zwolniona z podatku VAT.

E. pominięciu tego, że w czasie, kiedy odbyła się druga licytacja, a to w kwietniu 2015 r., z udziałem nabywcy licytacyjnego, tj. [...] sp. z o.o., toczyło się inne postępowanie podatkowe dotyczące opodatkowania nabycia przez ten podmiot gruntu sąsiedniego po [...], na którym znajdowały się pozostałości naniesień, [...] sp. z o.o. stała na stanowisku, że jest on zabudowany, a więc jego nabycie jest zwolnione z podatku VAT, natomiast decyzją ze stycznia 2015 r. Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w B. uznał ten grunt za niezabudowany (mimo pozostałości naniesień) i przyjął, że jego nabycie podlega opodatkowaniu (decyzja ta jest załączona do wniosku obrońcy z dnia 25 marca 2020 r.), a nadto pominięcie okoliczności, że od tej decyzji [...] sp. z o.o. odwołała się, ale w toku instancji nie uległa ona zmianie i stała się prawomocna w okolicach czerwca 2016 r.

F. całkowitym pominięciu przyczyn, z powodu których oskarżony dopiero w czerwcu 2016 r. wystąpił o drugą interpretację podatkową, tj. faktu, że pełnomocnik nabywcy licytacyjnego, tj. [...] sp. z o.o., dopiero w czerwcu 2016 r. poinformował komornika D. Z., że analogiczny grunt, jak ten po T., został przez organy skarbowe potraktowany jako niezabudowany mimo pozostałości naniesień i dlatego zażądał od D. Z. wystawienia faktury obejmującej podatek VAT od licytacyjnej sprzedaży prawa użytkowania wieczystego;

G. pominięcie tego, że oskarżony w czerwcu 2016 r. konsultował się z doradcą podatkowym w osobie J. P., który zasugerował mu ponowne wystąpienie o interpretację, pominięcie faktu, że oskarżony informował pełnomocnika wierzycieli - małżonków R. o tym fakcie oraz Sąd Rejonowy w T..

H. pominięcie kontroli podatkowej przeprowadzonej u M. S. w okresie od 30 grudnia 2016 r. do 8 marca 2017 r., w której wyniku ustalono, że oskarżyciel posiłkowy poprzez niezadeklarowanie zaniżył w miesiącu wrześniu 2016 r. podatek należny z tytułu sprzedaży użytkowania wieczystego nieruchomości o kwotę 1.951.634,15 zł.

I. pominięcie wydania prawomocnej decyzji z 22 sierpnia 2017 r. (w aktach sprawy) wobec M. S., w której napisano: *„mając na uwadze przepisy regulujące podstawę opodatkowania podatkiem VAT w przypadku przedmiotowej transakcji podstawę opodatkowania stanowi zapłata otrzymana od nabywcy z tytułu sprzedaży, pomniejszona o kwotę podatku, co oznacza, że podatek od kwoty uzyskanej z tytułu*

sprzedaży podlegał wyliczeniu metodą <<w stu>> przy zastosowaniu stawki 23%” oraz pominięcie okoliczności wynikającej z tej decyzji, że gdyby do kwoty uzyskanej z egzekucji doliczono podatek VAT, to uległby on nieuzasadnionemu zawyżeniu o ponad 448.000 zł.

J. pominięcie złożenia wniosku przez pełnomocnika M. R. oraz B. R. z 27 września 2016 r. do prezesa Sądu Rejonowego w T. o objęcie nadzorem prowadzonej przez oskarżonego egzekucji w sprawie [...] oraz odmowy objęcia nadzorem tego postępowania 25 października 2016 r. z uzasadnieniem wskazującym na prawidłowość postępowania komornika również w kwestii obliczenia oraz odprowadzenia podatku VAT od licytacyjnej sprzedaży użytkowania wieczystego.

K. pominięcie tego, że wobec oskarżonego nie zostało wszczęte jakiekolwiek postępowanie dyscyplinarne w związku z licytacyjną sprzedażą prawa użytkowania wieczystego gruntu po byłym T..

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego D. Z. od przypisanego mu czynu.

Prokurator Rejonowy Toruń Centrum - Zachód w T. na podstawie art. 425 § 1 i 2 k.p.k., art. 444 § 1 k.p.k. oraz art. 447 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i na podstawie art. 438 pkt 1, 1a, 2 - 3 k.p.k. zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, a polegający na ustaleniu w świetle zgromadzonych dowodów, że oskarżony zarzuconego mu czynu z art. 231 § 1 k.k. dopuścił się nieumyślnie, który to czyn został zakwalifikowany z obrazą prawa materialnego, to jest, z art. 233 § 3 k.k. i przyjęciu, że wina i społeczna szkodliwość tego czynu nie są znaczne i w konsekwencji niesłusznym zastosowaniem środka probacyjnego w postaci warunkowego umorzenia postępowania karnego, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że oskarżony działając jako funkcjonariusz publiczny Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T., w toku prowadzonego przez siebie postępowania egzekucyjnego o sygn. [...], nie dopełnił obowiązków co do ustalenia istnienia obowiązku podatkowego w zakresie podatku od towarów i usług wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 18 ustawy z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.),

dotyczącego sprzedaży w drodze licytacji prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą numer [...] i w konsekwencji nie zastosował się do treści operatu szacunkowego biegłej B. K. z dnia 04.10.2012 r. i obowiązujących w tym zakresie przepisów podatkowych nie doliczając do kwoty oszacowania i wywołania kwoty 23% należnego podatku VAT, a następnie w dniu 19.09.2016 r. wystawił fakturę VAT *pro forma* nr [...], na podstawie której wypłacono z Sądu Rejonowego w T. kwotę 1.951.634,15 zł tytułem należnego podatku VAT, co winno skutkować przyjęciem, że oskarżony zarzuconego mu czynu z art. 231 § 1 k.k. dopuścił się w zamiarze co najmniej ewentualnym i uznaniu, że stopień społecznej szkodliwości jest znaczny, a więc w konsekwencji wymierzenia mu kary na podstawie tego przepisu;

2. obrazę prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 415 § 1 k.p.k. poprzez niesłuszne orzeczenie nawiązki na rzecz pokrzywdzonych M. i R. S. w sytuacji braku podstaw prawnych orzeczenia na rzecz ww. pokrzywdzonych obowiązku naprawienia szkody z uwagi na to, że roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania, zawisłego przed Sądem Okręgowym w T. o sygn. akt I C 2300/16;

3. obrazę prawa materialnego, to jest art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 415 § 1 k.p.k. poprzez niezasadne odstępianie od orzeczenia obowiązku naprawienia szkody albo nawiązki na rzecz pozostałych - poza M. i R. S. oraz M. i B. R. - pokrzywdzonych, to jest [...] sp. z o.o. (następca prawny [...] sp. z o. o.) z siedzibą w W. i [...] sp. z o. o. z siedzibą w W., co było obligatoryjne, skoro roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa nie było przedmiotem innego postępowania, ani o roszczeniu tym prawomocnie nie orzeczono;

4. obrazę prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 366 § 1 k.p.k. poprzez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w szczególności wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem na rzecz poszczególnych pokrzywdzonych.

W podsumowaniu zarzutów Prokurator Rejonowy wniósł na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. i art. 437 § 1 i 2 k.p.k. o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonego D. Z. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 231 § 1 k.k. i za to wymierzenie mu na podstawie art. 231 § 1 k.k. kary roku pozbawienia wolności,

- na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. - orzeczenie warunkowego zawieszenia wykonania kary na okres 3 lat próby,

- na podstawie art. 71 § 1 k.k. - wymierzenie kary 200 stawek dziennych grzywny po przyjęciu wysokości jednej stawki na kwotę 300 zł,

- na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. - orzeczenie obowiązku informowania Sądu o przebiegu okresu próby,

- na podstawie art. 46 § 1 k.k. - orzeczenie obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych M. R., B. R., [...] sp. z o.o. (następca prawny [...] Sp. z o.o.) i [...] sp. z o.o.,

- na podstawie art. 41 § 1 k.k. - orzeczenie zakazu zajmowania stanowiska komornika sądowego na okres 15 lat,

- zasądzenie kosztów i opłat.

2. uchylenie zaskarżonego wyroku w punktach II do VIII,

Nadto skarżący wniósł o przeprowadzenie dowodu polegającego na zażądaniu od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. D. Z. - Zastępcy J. G., Kancelaria Komornicza ul. [...], [...] T. informacji, w jakiej wysokości roszczenia przysługujące wierzycielom od dłużników – M. i R. S. w postępowaniu egzekucyjnym o sygn. [...] nie zostały zaspokojone po podziale sumy uzyskanej z licytacji prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr [...].

Pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R. – adw. L. S. – oparł podstawy apelacji o przepis art. 438 pkt 1a, 2 – 4 k.p.k., zaskarżył wyrok na niekorzyść w całości i zarzucił:

1/ na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i polegający na błędnym przyjęciu, że oskarżony działał nieumyślnie, w sytuacji gdy z materiału dowodowego wynika, że działał on co najmniej z zamiarem ewentualnym popełnienia przestępstwa, a w konsekwencji swoim zachowaniem wyczerpał znamiona czynu stypizowanego w art. 231 § 1 k.k.

2/ na podstawie art. 438 pkt 1a k.p.k. obrazę prawa materialnego, tj. art. 115 § 2 k.k. poprzez uwzględnienie przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu kwantyfikatorów niewymienionych w tym przepisie, a dotyczących osoby sprawcy.

3/ na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i polegający na błędnym przyjęciu, że:

a) czyn przypisany oskarżonemu cechuje się nieznaczną społeczną szkodliwością czynu w rozumieniu art. 115 § 2 k.k., podczas gdy występujące w sprawie okoliczności przedmiotowe, tj. rodzaj i charakter naruszonego dobra, wysokość szkody, wielość pokrzywdzonych, nienaprawienie przez niego szkody i niewyrażenie skruchy, a nadto waga naruszonych przez komornika sądowego obowiązków, powinny skutkować uznaniem, że czyn ten nie cechuje się nieznaczną społeczną szkodliwością czynu;

b) mimo, iż finansowy rozmiar szkody określono na kwotę 1.951.634,15 zł, to powyższa kwota nie stanowiła korzyści finansowej dla oskarżonego, w sytuacji, gdy D. Z. w związku z popełnieniem przestępstwa uzyskał korzyść majątkową, albowiem uniknął strat i obciążeń własnego majątku;

- co w konsekwencji spowodowało warunkowe umorzenie postępowania w oparciu o art. 66 k.k.

4/ na podstawie art. 438 pkt. 2 k.p.k. naruszenie art. 415 § 1 k.p.k. poprzez odstąpienie od orzeczenia obowiązku naprawienia szkody na rzecz małż. R. z uwagi na fakt, że w Sądzie Okręgowym w T. pod sygn. akt I C 2300/16 toczy się proces o zapłatę z powództwa małż. S. przeciwko oskarżonemu D. Z., w sytuacji, gdy zakaz o jakim mowa w art. 415 § 1 k.p.k. (tzw. klauzula antykumulacyjna), wymaga dla swojego zastosowania tożsamości podmiotowej i przedmiotowej roszczenia, do którego się odnosi.

5/ na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. naruszenie art. 424 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k. polegające na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia wyroku co do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku (s. 18 uzasadnienia wyroku: „*sąd ustalając, iż wina i społeczna szkodliwość czynu przypisanego oskarżonemu, który wyczerpał znamiona występków z art. 231 § 3 k.k. nie są znaczne*”, natomiast s. 20 uzasadnienia: „*czyn będący przedmiotem niniejszego postępowania jest przypadkiem, w którym stopień społecznego niebezpieczeństwa jest co prawda istotny*”), co spowodowało, że

uzasadnienie wyroku nie spełnia ustawowych wymogów i uniemożliwia jednoznaczne odtworzenie toku rozumowania sądu i prawidłową kontrolę zaskarżonego wyroku.

6/ na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. rażąco niewspółmierność orzeczonej nawiązki, w stosunku do okoliczności sprawy, w tym rodzaj i charakter naruszonego dobra, wysokości wyrządzonej szkody, a nadto wagi naruszonych przez komornika sądowego obowiązków, w tym w szczególności jego możliwości finansowych i posiadanego majątku.

W podsumowaniu tych zarzutów pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa stypizowanego w art. 231 § 1 k.k. i wymierzenie mu: kary pozbawienia wolności w wymiarze roku z warunkowym jej zawieszeniem na okres 3 lat próby, grzywny w wysokości 200 stawek po 300 zł każda, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądzenie od oskarżonego na rzecz M. i B. R. kwoty 1.861.147,93 zł tytułem naprawienia szkody, a na wypadek nieuwzględnienia wniosku o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody - o zasądzenie od oskarżonego na rzecz M. i B. R. nawiązki po 200.000 złotych na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych.

Oskarżyciel posiłkowy M. S. w osobistej apelacji na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. również zaskarżył wyrok na niekorzyść oskarżonego w całości i wyrokowi zarzucił:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania przygotowawczego, a także uzupełniony w ramach postępowania jurysdykcyjnego nie daje podstaw, by stwierdzić, że oskarżony działał umyślnie, podczas gdy z bezspornych ustaleń Sądu wynika, iż oskarżony wiedział, że naliczenie podatku VAT do sumy wartości oszacowania ustalonej przez biegłego ma wpływ na zwiększenie ceny sprzedaży, iż w cenie sprzedaży zawsze zawiera się podatek VAT, i nawet w sytuacji gdy go nie doliczył do sumy oszacowania, będzie musiał przedmiotowy podatek odprowadzić z uzyskanej ceny sprzedaży, a nabywca nieruchomości będzie mógł uzyskać zwrot zawartego w cenie podatku VAT, co w sytuacji gdyby komornik nie dodał do sumy oszacowania podatku VAT, a jednocześnie odprowadził z ceny sprzedaży podatek VAT, zaś nabywca uzyskał jego

zwrot, spowodowało zmniejszenie ceny nabycia nieruchomości poniżej minimalnej ceny nabycia określonej w art. 983 k.p.c., co powinno prowadzić do uznania, że działanie oskarżonego nosi w sobie znamiona co najmniej zamiaru ewentualnego.

2. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, iż wina i społeczna szkodliwość czynu zarzucanego oskarżonemu nie są znaczne, a okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, wobec czego na mocy art. 66 § 1 k.k. oraz art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego na okres 3 lat tytułem próby, podczas gdy nie sposób mówić o nieznacznej społecznej szkodliwości czynu w przypadku, gdy:

a) została wyrządzona szkoda w wielkich rozmiarach w rozumieniu art. 115 § 7a k.k. w zw. z art. 115 § 6 k.k., a rozmiar wyrządzonej szkody winien być brany pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu;

b) czyn komornika polegał na wprowadzeniu uczestników postępowania i nadzorującego egzekucję Sądu w błąd co do składników ceny sprzedaży nieruchomości, wiedział bowiem, że od ceny sprzedaży niezabudowanej nieruchomości będzie musiał odprowadzić podatek VAT, którego według dokonanego przez niego oszacowania nieruchomości nie doliczył i nie uwzględnił w cenie sprzedaży;

c) komornik nie tylko, że nie przyznał się do winy i nie naprawił szkody spowodowanej swoim czynem, ale i naraził Skarb Państwa na ogromną odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 23 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, usiłując tym przerzucić na innych skutek swoich naruszających prawo działań, a nadto dotychczasowa postawa oskarżonego jako wykonującego zawód zaufania publicznego sprowadzająca się do negacji popełnienia czynu, nie daje pozytywnej prognozy kryminologicznej, że pomimo umorzenia postępowania karnego oskarżony będzie przestrzegał porządku prawnego, wobec czego nie zachodzą przesłanki do zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego, co w konsekwencji doprowadziło do obrazy prawa materialnego w postaci art. 115 § 2 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie.

3. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że wskutek popełnionego przestępstwa wierzyciele w osobach M. i B. małż. R., Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Torunia, Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w T., [...] sp. z o.o. z siedzibą w W., Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego Powiatu Grodzkiego w T., [...] sp. z o.o. z siedzibą w K., zostali pokrzywdzeni - podczas gdy wierzyciele nie doznali jakiegokolwiek uszczerbku majątkowego, a jedynie nastąpiła częściowa zamiana jednego składnika majątkowego na drugi poprzez wygaśnięcie części wierzytelności na skutek ich zaspokojenia w toku egzekucji, a w miejsce zaspokojonej części wierzytelności nastąpiło wejście do majątku wierzycieli mienia w postaci pieniędzy uzyskanych z egzekucji, zaś niezaspokojona część wierzytelności nadal pozostała w ich majątku, a ponadto zwiększyła się o odsetki, stanowiące surogat odszkodowania za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, co w konsekwencji doprowadziło do obrazy prawa materialnego w postaci art. 49 k.p.k. [powinno być – prawa procesowego – uwaga SN] poprzez jego błędną wykładnię, a tym samym do uzyskania przez te podmioty niezasadnych nawiązek i dodatkowo małżonkowie R. działali w niniejszym postępowaniu jako notoryczni oszuści usiłujący wyłudzić w toku postępowania nienależne sobie świadczenie w postaci części dawno już zaspokojonej wierzytelności.

4. Naruszenie art. 66 k.k. poprzez jego zastosowanie w sytuacji gdy Sąd przyjął, iż: *„Czyn będący przedmiotem niniejszego postępowania jest przypadkiem, w którym stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu jest co prawda istotny, lecz z uwagi na konkretne cechy oskarżonego, sąd uznał, że nie jest konieczne wymierzenie wobec niego kary, a jedynie zastosowanie reakcji karnej w postaci warunkowego umorzenia postępowania”* (s. 20 uzasadnienia), podczas gdy art. 66 k.k. może być zastosowany wyłącznie, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne.

5. Dodatkowo apelujący zarzucił – „Niezależnie, oskarżyciel podnosi, że: Sąd naruszył art. 231 par. 1 k.k. poprzez przyjęcie, że działaniem mieszczącym się w czynie przestępczym oskarżonego było również to, że : <<w dniu 19.09.2016 r.

wystawił fakturę VAT pro forma nr [...], na podstawie której zawnioskował do Sądu Rejonowego w T. o wypłatę kwoty 1.951.634,15 zł, którą to Sąd wypłacił stosownie do zarządzenia z dnia 2.1.09.2016 r. tytułem podatku VAT od opisaney wyżej transakcji i finalnie wystawił fakturę VAT [...] z dnia 28.09.2016 r. oraz - działając jako płatnik podatku VAT ww. kwotę do Urzędu Skarbowego we Włocławku odprowadził>>, podczas gdy wystawienie faktury VAT dokumentującej dokonaną przez Komornika sprzedaż licytacyjną było działaniem legalnym, zgodnym z prawem, stanowiącym realizację obowiązku wynikającego z art. 106i ustawy o VAT, zaś czynem przestępczym oskarżonego była wyłącznie sprzedaż poniżej 2/3 sumy oszacowania, a więc z naruszeniem art. 983 k.p.c.

W konkluzji oskarżyciel posiłkowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu oraz orzeczenie kary na mocy art. 231 § 1 k.k.

Pisemne odpowiedzi na apelacje Prokuratora Rejonowego, pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R. oraz osobistej apelacji M. S. złożyli oskarżony D. Z. oraz jego obrońca J. L., wnosząc o ich nieuwzględnienie.

Z kolei odpowiedź na apelacje obrońców oskarżonego wniósł pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R.– adw. L. S.– wnosząc o ich nieuwzględnienie.

Po rozpoznaniu wniesionych apelacji Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 20 stycznia 2023 r., w sprawie V Ka 754/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oskarżonego D. Z. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu, a kosztami procesu w sprawie obciążył Skarb Państwa, za wyjątkiem należności z tytułu udziału pełnomocników oskarżycieli posiłkowych.

Kasacje od wyroku Sądu odwoławczego zostały wniesione przez Prokuratora Rejonowego w T., pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego M. S. oraz przez pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R..

Prokurator Rejonowy w T. zaskarżył ten wyrok na niekorzyść oskarżonego D. Z. w całości i na podstawie art. 523 § 1 i 3 k.p.k. orzeczeniu zarzucił:

I. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. obrazę art. 7 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. art. 458 k.p.k. polegającą na tym, że Sąd II instancji orzekając odmiennie co do istoty, nie podał przekonujących przesłanek swego wyroku, bowiem nie

odniósł się do wszystkich istotnych faktów i dowodów zgromadzonych w sprawie, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, ograniczając uzasadnienie wyroku do odwołania się - w całym zakresie dokonanej zmiany - do argumentacji przedstawionej w uwzględnionych skargach apelacyjnych obrońców oskarżonego oraz koncentrując się - w oderwaniu od pozostałego materiału dowodowego - na wskazaniu okoliczności mogących świadczyć o tym, że oskarżony nie popełnił zarzucanego mu przestępstwa (ani żadnego innego), co w konsekwencji doprowadziło do oceny dowodów bez wzajemnego ich powiązania, ocenianych dowolnie bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, w sposób odbiegający od wymogu rzetelnej ich oceny, poprzez wybiórczą ocenę oraz brak oceny niektórych węzłowych dowodów i niezasadnego uniewinnienia oskarżonego, to jest:

a/ błędne przyjęcie, że zarzuty apelujących oskarżycieli odnoszą się do operatów szacunkowych biegłej B. K., sporządzonych w latach 2008 - 2012, a zatem w okresie nie objętym zarzutem aktu oskarżenia, stąd brak jest podstaw prawnych do uznania tego okresu za wchodzącego w granice zaskarżenia, podczas, gdy przedmiotem zarzutów apelacyjnych nie była kwestia samego faktu sporządzenia operatów szacunkowych nieruchomości przez biegłą i ich treść, a jedynie niezastosowanie się do jego zapisów w momencie licytacyjnej sprzedaży prawa wieczystego użytkowania nieruchomości;

b/ niepoparte materiałem dowodowym i błędne wskazanie, że oskarżyciele, apelujący od wyroku sądu I instancji, wiązali istnienie nieprawidłowości w naliczeniu podatku VAT przez komornika z odmową sporządzenia przez niego dodatkowego operatu szacunkowego w styczniu 2015 r., podczas gdy była to jedynie jedna z okoliczności wskazujących na nieprawidłowość działania D. Z., która - w powiązaniu z innymi okolicznościami - spowodowała zrealizowanie przez niego znamion przestępstwa stypizowanego w art. 231 § 1 k.k.;

c/ niezasadne, sprzeczne ze zgromadzonym materiałem dowodowym twierdzenie o bezpodstawności zarzutu oskarżyciela posiłkowego M. S. o wprowadzeniu w błąd sędziego nadzorującego licytację, że aktualna jest interpretacja podatkowa wydana w tej sprawie w dniu 25 listopada 2011 r., podczas

gdy przeczą temu zeznania świadków – M. R. (k. 11-13, 942), B. R., (k. 115-117, 957), M. S. (k. 124-126, 132-137, 873-874) i M. K. – K. (k. 157-158, 1027 - 1028);

d/ bezpodstawne ekskulpowanie zachowań oskarżonego D. Z. poprzez jego wystąpienie w dniu 22 czerwca 2016 r. do Dyrektora Izby Skarbowej o interpretację podatkową, podczas gdy chronologia wydarzeń, jakie zaistniały w tej sprawie, w tym czas uzyskania stosownej decyzji spowodowała, że było to działanie spóźnione, podyktowane naciskami nabywcy licytacyjnego rzeczzonej nieruchomości;

e/ bezpodstawne pominięcie - przy dokonywaniu karnoprawnej oceny zachowania komornika - treści operatów szacunkowych, będących podstawą określenia ceny wywoławczej licytowanej przez oskarżonego D. Z. nieruchomości w sprawie [...] - tj. zastrzeżenia biegłej, że wskazywana przez nią wartość rynkowa nieruchomości nie uwzględnia podatku VAT, a w konsekwencji - przy ustaleniu istnienia takiego obowiązku - konieczności jego doliczenia do wartości wskazanej przez biegłą;

f/ bezpodstawne, sprzeczne ze zgromadzonym materiałem dowodowym twierdzenie, że biegła B. K. uznawała będącą przedmiotem postępowania egzekucyjnego o sygn. [...] nieruchomość za zabudowaną, a w konsekwencji oskarżony D. Z. nie miał podstaw faktycznych i prawnych do przyjęcia jej innego charakteru i istnienia obowiązku podatkowego, podczas, gdy zeznania biegłej B. K. w tym zakresie zostały przywołane wybiórczo, bez ich należytej analizy i powiązania z przedkładanymi przez biegłą dokumentami.

W konkluzji Prokurator Rejonowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego M. S.– adw. J. B. - na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił:

I/ Rażące naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1/ art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez uznanie, że wobec „niezasadności” zarzutów oskarżycieli posiłkowych dotyczących niedopełnienia obowiązków przez komornika, nie ma potrzeby ustosunkowywania się do pozostałych zarzutów, a w konsekwencji nierozważenie wszystkich zarzutów

wskazanych w środku odwoławczym, przy czym w załączniku do formularza uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego Sąd nie dostrzegł zarzutu obrazu przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, który był podniesiony przez oskarżyciela posiłkowego, co stanowi rażące naruszenie standardów kontroli instancyjnej;

2/ art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. poprzez przyjęcie, iż wyrok Sądu I instancji nie został zaskarżony w odpowiednim zakresie, przez co *„jedynym orzeczeniem powinna być zmiana zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego”*, podczas gdy każdy z oskarżycieli zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego, co umożliwiałoby Sądowi odwoławczemu orzeczenie na niekorzyść oskarżonego, w tym zmianę opisu czynu, a ponadto środek odwoławczy oskarżyciela posiłkowego nie pochodził od profesjonalnego pełnomocnika i zawierał w swej treści zarzut co do opisu czynu, a zatem Sąd odwoławczy winien dokonać albo kontroli w zakresie opisu czynu oskarżonego albo kontroli totalnej poza podniesionymi przez oskarżyciela posiłkowego zarzutami, o ile zarzut ten nie został wprost wyartykułowany w apelacji oskarżyciela posiłkowego;

II/ Rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 231 § 1 k.k. poprzez błędną wykładnię pojęcia „niedopełnienia obowiązków” i przyjęcie, że w działaniu oskarżonego nie ma żadnych nieprawidłowości, podczas gdy błędne działanie oskarżonego doprowadziło do sprzedaży nieruchomości poniżej ceny minimalnej określonej art. 983 k.p.c., tj. ceny wywołania, co w konsekwencji doprowadziło do zaistnienia o wielkiej wartości w rozumieniu art. 115 § 6 k.k.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych M. R. i B. R. na podstawie art. 520 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości i na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił:

1/ rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, które skutkowało uniewinnieniem oskarżonego, tj. art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k., art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., art. 436 k.p.k. w zw. z art. 2 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 437 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu rozpoznania zarzutów zawartych w apelacji i niezasadne ograniczenie rozpoznania środka odwoławczego

do wadliwie stwierdzonego przez Sąd Odwoławczy braku w wyroku skazującym wbrew obowiązкови z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. dokładnego wskazania w opisie czynu wszystkich znamion ustawowych przestępstwa z art. 231 § 3 k.k., tj. braku doprecyzowania, że oskarżony wyrządził istotną szkodę, co doprowadziło do nieprawidłowego rozpoznania sprawy skutkujące niezasadnym uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa, a tym samym spowodowało, że wyrok ten stał się rażąco niesprawiedliwy i przez to nie doprowadzono do osiągnięcia celu postępowania karnego ukierunkowanego na wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa;

2/ rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, które skutkowało uniewinnieniem oskarżonego, tj. art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegające na nieprawidłowym ustaleniu, że zachowanie oskarżonego nie wyczerpuje ustawowego znamienia przestępstwa w postaci sformułowania „wyrządzenia istotnej szkody” w sytuacji, gdy wnikliwa analiza i ocena całokształtu materiału dowodowego ujawnionego na rozprawie oraz prawidłowa interpretacja opisu czynu zarzucanego oskarżonemu prowadzi do wniosku, że zawiera wszystkie znamiona tego występk, a prokurator w akcie oskarżenia wskazał w opisie czynu komplet ustawowych znamion, zaś Sąd pierwszej instancji powtórzył je w opisie przypisanego czynu;

3/ rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 7 k.p.k. polegające na dokonaniu dowolnej i wykraczającej poza swobodną - bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania i wskazań doświadczenia życiowego - oceny jako wiarygodnych dowodów osobowych, tj. wyjaśnień oskarżonego, zeznań świadka M. B., J. P., ale również błędnej oceny dowodów z dokumentów, m.in. interpretacji indywidualnej wydanej przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 2011 roku oraz 2016 roku, wniosków oskarżonego o wydanie ww. interpretacji, postanowienia wydanego w toku postępowania egzekucyjnego przez oskarżonego z dnia 16 grudnia 2011 roku, wniosku wierzyciela [...] sp. z o.o. o sporządzenie opisu i oszacowania, postanowienia wydanego w toku postępowania egzekucyjnego przez oskarżonego z dnia 28 stycznia 2015 roku, a także operatów szacunkowych sporządzanych przez biegłą B. K., co skutkowało umniejszeniem roli obciążających oskarżonego dowodów

pośrednich, tworzących nierozzerwalny łańcuch logicznych zdarzeń i okoliczności z nich wynikających, a w konsekwencji niesłusznym uniewinnieniem oskarżonego od dokonania zarzucanego mu czynu;

4/ rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 231 § 1 k.k. poprzez jego niezastosowanie i nieprzypisanie oskarżonemu popełnienia tego przestępstwa, mimo iż z opisu czynu i poczynionych ustaleń faktycznych wynika, że zachowanie oskarżonego D. Z. wyczerpało komplet znamion;

5/ rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku tj. naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nieprawidłowo przeprowadzonej kontroli odwoławczej poprzez nienależyte rozpoznanie zarzutów apelacji dotyczących:

a/ błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i polegającego na błędnym przyjęciu, że oskarżony działał nieumyślnie, w sytuacji, gdy z materiału dowodowego wynika, że działał on co najmniej z zamiarem ewentualnym popełnienia przestępstwa, a w konsekwencji swoim zachowaniem wyczerpał znamiona czynu stypizowanego w art. 231 § 1 k.k.;

b/ błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku skutkujących warunkowym umorzeniem postępowania wobec D. Z., polegających na błędnym przyjęciu, że:

- czyn przypisany oskarżonemu cechuje się nieznaczną społeczną szkodliwością czynu w rozumieniu art. 115 § 2 k.k., podczas gdy występujące w sprawie okoliczności przedmiotowe, tj. rodzaj i charakter naruszonego dobra, wysokość szkody, wielość pokrzywdzonych, nienaprawienie przez niego szkody i niewyrażenie skruchy, a nadto waga naruszonych przez komornika sądowego obowiązków powinny skutkować uznaniem, że czyn ten nie cechuje się nieznaczną społeczną szkodliwością czynu;

- mimo iż finansowy rozmiar szkody określono na kwotę 1.951.634,15 zł, to powyższa kwota nie stanowiła korzyści finansowej dla oskarżonego, w sytuacji gdy D. Z. w związku z popełnieniem przestępstwa uzyskał pośrednią korzyść majątkową albowiem uniknął strat i obciążeń własnego majątku;

c/ obraży prawa materialnego, tj. art. 115 § 2 k.k. poprzez uwzględnienie przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu kwantyfikatorów niewymienionych w tym przepisie, a dotyczących osoby sprawcy;

d/ obraży przepisów postępowania mającej istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez naruszenie art. 424 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k. polegającą na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia wyroku Sądu I instancji co do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku (s. 18 uzasadnienia wyroku: *„sąd ustalając, iż wina i społeczna szkodliwość czynu przypisanego oskarżonemu, który wyczerpał znamiona występkę z art. 231 § 3 k.k. nie są znaczne”*; natomiast s. 20 uzasadnienia: *„czyn będący przedmiotem niniejszego postępowania jest przypadkiem, w którym stopień społecznego niebezpieczeństwa jest co prawda istotny”*), co spowodowało, że uzasadnienie wyroku nie spełnia ustawowych wymogów i uniemożliwia jednoznaczne odtworzenie toku rozumowania sądu i prawidłową kontrolę zaskarżonego wyroku;

e/ obraży przepisów postępowania mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to art. 415 § 1 k.p.k. poprzez odstępianie od orzeczenia obowiązku naprawienia szkody na rzecz małż. R. z uwagi na fakt, że w Sądzie Okręgowym w T. pod sygn. akt I C 2300/16 toczy się proces o zapłatę z powództwa małż. S. przeciwko oskarżonemu D. Z., w sytuacji, gdy zakaz z art. 415 § 1 k.p.k. (tzw. klauzula antykumulacyjna), wymaga dla swojego zastosowania tożsamości podmiotowej i przedmiotowej roszczenia, do którego się odnosi;

f/ rażącej niewspółmierności orzeczonej nawiązki, w stosunku do okoliczności sprawy, w tym rodzaj i charakter naruszonego dobra, wysokości wyrządzonej szkody, a nadto wagi naruszonych przez komornika sądowego obowiązków, w tym w szczególności jego możliwości finansowych i posiadanego majątku -

- i w konsekwencji uznanie tych zarzutów za niezasadne, a także bezprzedmiotowe i zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Odpowiedź na kasację Prokuratora Rejonowego oraz obu pełnomocników oskarżycieli posiłkowych złożył obrońca D. Z. adw. J. L., wnosząc o oddalenie wszystkich kasacji jako oczywiście bezzasadnych.

Także drugi z obrońców oskarżonego D. Z., adw. P. K. wniósł odpowiedzi na wszystkie kasacje, postulując ich oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesione kasacje odniosły ten skutek, że Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu drugiej instancji i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd Najwyższy na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. ograniczył zakres rozpoznania kasacji tylko do zarzutów dotyczących wprost nierzetelnej kontroli odwoławczej, gdyż było to wystarczające do wydania orzeczenia. W zaistniałej sytuacji procesowej rozpoznanie pozostałych zarzutów dotyczących już merytorycznej treści zaskarżonego orzeczenia – a więc braku podstaw do przypisania D. Z. zarzucanego bądź przypisanego czynu [zdaniem Sądu odwoławczego], czy też istnienia wystarczających dowodów dla przypisania winy oskarżonemu [czego domagają się wszyscy skarżący] - byłoby zdecydowanie przedwczesne.

W pierwszej kolejności wypada zauważyć, że pomimo iż Sąd drugiej instancji w sposób odmienny orzekł w stosunku do rozstrzygnięcia Sądu I instancji uniewinniając oskarżonego, uczynił to bez odpowiedniego uzasadnienia swego stanowiska, a w szczególności w sposób niepełny, co trafnie podniesiono w skargach. Sąd odwoławczy ma oczywiście prawo dokonać odmiennej - od przyjętej przez Sąd I instancji - oceny zebranych w sprawie dowodów i wydać orzeczenie reformatoryjne, ale pod warunkiem, że po pierwsze, w sposób rzetelny rozpozna wszystkie wniesione skargi, a po drugie, wykaże, jakich to błędów i w odniesieniu do których to dowodów dopuścił się Sąd orzekający w pierwszej instancji przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie sądowym utrwalony jest pogląd, że w wypadku orzeczenia reformatoryjnego jego uzasadnienie w odniesieniu do dokonanych zmian powinno spełniać wymogi stawiane uzasadnieniom wyroków sądów pierwszej instancji. Sąd powinien był omówić przedstawione w postępowaniu dowody, zgodnie z dyspozycją art. 410 k.p.k. i ocenić ich wymowę oraz znaczenie, a także płynące z nich wnioski (*por. T. Grzegorzczak. Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Warszawa 2008, s. 985; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia*

2022 r., IV KK 146/22, LEX nr 3556193; z dnia 9 maja 2017 r., V KK 63/17, LEX nr 2305930). Sąd Najwyższy dostrzega oczywiście istnienie art. 537a k.p.k. stanowiącego, że nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z tego powodu, iż jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 457 § 3 k.p.k. Zakaz ten jednak nie może wyprzedzać nakazu rzetelnego rozpoznania sprawy i przedstawienia konkluzji sądu w postaci uzasadnienia, które spełnia wymóg z art. 424 § 1 k.p.k. w przypadku sądu I instancji i art. 457 § 3 k.p.k. w odniesieniu do sądu odwoławczego. Treść przepisów Kodeksu postępowania karnego wskazujących na niemożność uchylenia orzeczenia Sądu jedynie z powodu nieprawidłowego sporządzenia uzasadnienia tego orzeczenia, nie zwalnia Sądu odwoławczego z obowiązku rzetelnego wyjaśnienia swego stanowiska, skoro uzasadnienie orzeczenia jest odzwierciedleniem procesu myślowego, który poprzedził jego wydanie. Stwierdzenie to uprawnia do wnioskowania, że jeżeli pisemne motywy orzeczenia są powierzchowne i pełne luk, bądź w ogóle pomijają którąkolwiek skargę, to kontrola instancyjna nie była rzetelna (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2023 r., II KK 529/21, LEX nr 3557909; z dnia 8 lutego 2022 r., I KK 51/21, LEX nr 3391516*).

W przedmiotowej sprawie Sąd odwoławczy rażąco naruszył nie tylko art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., ale przede wszystkim przepis art. 433 § 2 k.p.k. Naruszenie tego ostatniego przepisu nastąpiło nie tylko poprzez brak należytego rozpoznania zarzutów apelacji wniesionych przez prokuratora i oskarżycieli posiłkowych, ale przede wszystkim wskutek zaniechania ich faktycznego rozpoznania i poprzestaniu na pozornej kontroli. Efektem takiego postępowania było pozbawienie skarżących stron prawa do rzetelnego procesu odwoławczego, także w aspekcie standardu wskazanego w art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Wskazuje się bowiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że wynikający z treści art. 6 ust. 1 EKPCz standard rzetelnego procesu obejmuje także postępowanie odwoławcze, a jednym z wyznaczników tego standardu jest wyraźne wskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy rozstrzygnięcia, a więc takie odniesienie się do argumentacji stron, które gwarantuje stronie możliwość stwierdzenia rzeczywistego skorzystania z prawa do apelacji. Innymi słowy, zrealizowanie tego obowiązku wymaga odniesienia się w uzasadnieniu

wyroku do każdego istotnego - na tle konkretnej sprawy - argumentu, a zatem brak odniesienia do takiej argumentacji stanowi o naruszeniu standardu rzetelnego procesu (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2023 r., II KK 566/22, LEX nr 3609423; z dnia 10 kwietnia 2014 r., III KK 385/13, LEX nr 1463893; z dnia 6 kwietnia 2011 r., V KK 368/10, LEX nr 795219; z dnia 24 września 2009 r., IV KK 28/09, OSNKW 2009, z. 11, poz. 97; z dnia 16 stycznia 2007 r., V KK 328/06, OSNwSK 2007, Nr 1, poz. 160*).

Przepis art. 433 § 2 k.p.k. nakazuje sądowi odwoławczemu rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów apelacji, a norma zakodowana w treści art. 457 § 3 k.p.k. obliguje ten sąd, by w uzasadnieniu swojego wyroku zawarł argumenty wskazujące na to, czym kierował się wydając rozstrzygnięcie. Przestrzeganie tych reguł ma niebagatelne znaczenie. Nie sposób bowiem podważyć tezy, że to treść uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest podstawowym wyznacznikiem prawidłowości przeprowadzenia kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, albowiem - co zaznaczono powyżej - odzwierciedla proces myślowy organu orzekającego, który jej dokonywał. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wskazuje, że zrealizowanie obowiązków wynikających z treści tych przepisów wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich, a nadto wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego poszczególne zarzuty zawarte w rozpoznawanym środku odwoławczym uznano za zasadne bądź też za bezzasadne. Samo wskazanie, że sąd I instancji postąpił prawidłowo bądź nieprawidłowo, nie jest wystarczające, przy czym kolejność rozumowania i przedstawiania argumentacji powinna być taka, że najpierw należy ocenić podniesione w środku odwoławczym zarzuty, a w konkluzji tej oceny stwierdzić, czy sąd pierwszej instancji postąpił prawidłowo. Do naruszenia wskazanych przepisów może dojść więc zarówno wtedy, gdy sąd drugiej instancji całkowicie pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w apelacji, lecz również wtedy, gdy ich analiza rażąco odbiega od standardów rzetelnej kontroli instancyjnej, a zwłaszcza ogranicza się do ogólnikowego stwierdzenia, że zarzut jest zasadny lub jest niezasadny (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2023 r., V KK 615/21, LEX nr 3567925; z dnia 26 lipca 2022 r., II KK 196/21, LEX nr 3480111; z*

dnia 29 grudnia 2022 r., IV KK 404/22, LEX nr 3549643; z dnia 2 lutego 2017 r., III KK 258/16, Lex Nr 2225866; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2023 r., III KK 308/22, LEX nr 3570548).

Sąd Najwyższy nie może wyręczać sądu odwoławczego i rozpoznawać zarzutów apelacyjnych w trybie postępowania kasacyjnego i w ramach badania zasadności lub niezasadności kasacji, odnosić się do nich. Wobec tego brak podstaw, by w tym miejscu szczegółowo - zwłaszcza merytorycznie - oceniać zarzuty wniesionych na niekorzyść oskarżonego wszystkich apelacji oskarżycieli oraz obrońców. Jeżeli zatem w toku kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy stwierdzi, że apelacja strony, która wniosła kasację, nie została uwzględniona, a uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego rażąco narusza przepis art. 457 § 3 k.p.k., zaś w kasacji w oparciu o jakość tego uzasadnienia wywodzony jest zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. wprost (w treści zarzutu) lub też w uzasadnieniu kasacji (art. 526 § 1 k.p.k. w zw. z art. 118 § 1 k.p.k.), to uchybienie takie wymaga uchylecia wyroku sądu odwoławczego. Takie rozstrzygnięcie jest niezbędne dla urzeczywistnienia zarówno konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji), jak i konwencyjnego (art. 6 EKPCz) standardu rzetelnego procesu (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., III KK 175/20, OSNKW 2021, z. 3, poz. 14*). Tego rodzaju sytuacja wystąpiła właśnie w przedmiotowej sprawie.

Sąd Najwyższy zauważa, że nie można zaprzeczyć, iż uzasadnienie zaskarżonego kasacjami wyroku Sądu odwoławczego jest stosunkowo obszerne i na pozór spełnia wszystkie wymogi art. 424 § 1 k.p.k. jak i art. 457 § 3 k.p.k. Rzecz jednak w tym, że stanowisko tego Sądu jest niepełne, częściowo błędne, a nadto Sąd przyjął dość nietypowy sposób przedstawienia swojego stanowiska w zakresie apelacji wniesionych przez oskarżycieli.

Sąd Najwyższy nie przesądza kwestii trafności zarzutów podniesionych w kasacjach, nie można jednak odmówić ich znaczenia. Skargi te wskazują zarówno wprost w zarzutach, jak i w uzasadnieniu, na cały szereg kwestii, które nie zostały w niniejszej sprawie w ogóle rozpoznane lub wyjaśniono je błędnie albo całkowicie skrótowo. Wszystkie skargi generalnie kwestionowały dokonaną przez Sąd odwoławczy ocenę dowodów zebranych w sprawie, na podstawie których przyjął ten Sąd brak winy i sprawstwa po stronie D. Z. Krytykowały także dokonaną przez Sąd

Okręgowy wykładnię art. 231 § 1 i 3 k.k., w tym również w zakresie niekompletności ustawowych znamion czynu. Wspomnieć zatem jedynie wypada, że w zarzutach sformułowanych w zwyczajnych środkach zaskarżenia wszyscy apelujący - zarówno obrońcy, jak i prokurator oraz oskarżyciele posiłkowi - wskazywali na dowody, które z uwagi na ich charakter i wymowę niewątpliwie winny być przedmiotem pogłębionej refleksji Sądu odwoławczego. Zarówno analiza postawionych we wszystkich apelacjach zarzutów jak i treść uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego nie pozostawiają wątpliwości, że Sąd ten miał na uwadze głównie argumenty obrońców oskarżonego, uznając w dużej mierze ich argumentację za własną, nie odniósł się natomiast do zarzutów prokuratora i oskarżycieli posiłkowych w ogóle lub uczynił to niezwykle enigmatycznie, skutkiem czego skarżący nie poznali pełnych motywów, dla których Sąd uznał, iż zaskarżony wyrok Sądu I instancji jest nieprawidłowy i oskarżonego należy uniewinnić.

W sytuacji, gdy apelacje prokuratora i oskarżycieli posiłkowych zawierały rozbudowane zarzuty wsparte nie mniej obszernymi argumentami, to niezależnie od faktu, czy były one uzasadnione, czy też nie, obowiązkiem Sądu odwoławczego było rzeczowo odnieść się do nich i wykazać, dlaczego były niezasadne, bądź zasługiwały na uwzględnienie. Rolą Sądu odwoławczego, nie zaś Sądu Najwyższego, było ustalenie czy autorzy apelacji mieli rację, czy też nie. Powyższej wady nie można uznać jedynie za uchybienie w zakresie sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, gdyż przy tak skonstruowanym jego uzasadnieniu Sąd Najwyższy nie może stwierdzić, by apelacje oskarżycieli i podniesione w nich zarzuty – poza drobnymi wyjątkami - zostały rozpoznane. Nie można domniemywać, o ile brak ku temu argumentów, że w danym zakresie została przeprowadzona w ogóle kontrola instancyjna przez Sąd odwoławczy. Sąd Okręgowy w Płocku w swoich rozważaniach przedstawił ogólnie poglądy judykatury co do sposobu rozumienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. oraz z art. 231 § 3 k.k., a następnie wymogi, jakim winien odpowiadać opis przypisanego czynu w kontekście art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. (w stosunku do czynu zarzucanego) – i z tymi argumentami co do zasady należy się zgodzić.

Jednak krytycznie trzeba odnieść się do konkluzji, do jakiej doszedł następnie ten Sąd, stwierdzając – *„Zatem przypisanie sprawcy odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 231 par. 3 k.k. wymaga nie tylko nieumyślnego działania, ale*

dodatkowo wyrządzenia istotnej szkody. Tej przesłanki odpowiedzialności karnej sąd I instancji nie zawarł w sentencji wyroku odwołując się jedynie do opisu czynu zawartego w akcie oskarżenia (który to zarzut zawierał jedynie stwierdzenie, że oskarżony działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego) i uzupełniając ten zarzut jedynie o stwierdzenie, że oskarżony działał nieumyślnie. Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku sąd I instancji wskazuje, że oskarżony taką istotną szkodę wyrządził, ale to nie jest wystarczające do uznania, że oskarżony popełnił przestępstwo z art. 231 par.3 k.k. W sytuacji, gdy wyrok sądu I instancji nie został w odpowiednim zakresie zaskarżony na niekorzyść oskarżonego, to sąd odwoławczy nie mógłby utrzymać zaskarżonego wyrok w mocy (gdy uznał, że oskarżony rzeczywiście zarzucanego mu czynu dopuścił się nieumyślnie), a jedynym orzeczeniem powinna być zmiana zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu. Sąd odwoławczy nie mógłby uzupełnić opisu czynu o brakujący opis. Stanowiłoby to naruszenie art. 434 par.1 k.p.k. Wyrok sądu I instancji został wprawdzie zaskarżony nie niekorzyść oskarżonego przez oskarżyciela publicznego oraz oskarżycieli posiłkowych i pełnomocnika, ale nikt z nich nie podniósł zarzutu związanego ze wskazanym wyżej uchybieniem. (...) wskazane wyżej uchybienie sądu I instancji, w razie uznania nieumyślnego niedopełnienia obowiązków, musiałoby skutkować zmianą zaskarżonego wyroku i uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu”.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że wynikający z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. obowiązek dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu oznacza, iż w jego opisie należy zawrzeć te elementy, które należą do istoty czynu, a więc dotyczące podmiotu czynu, rodzaju atakowanego dobra, czasu, miejsca i sposobu jego popełnienia oraz skutków, zwłaszcza rodzaju i wysokości szkody. W szczególności powinien on zawierać wszystkie znamiona przypisanego typu przestępstwa. Jednakże opis czynu może być dokonywany w języku ogólnym, a niekoniecznie w języku ściśle prawnym. Istotne jest tylko to, aby odpowiadał on pełnemu zespołowi znamion przewidzianych w przepisie określającym dany typ czynu zabronionego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, że polski proces karny nie jest procesem formułkowym, w którym wymagane byłoby posługiwanie się określonymi formułami prawnymi, a ich niedopełnienie

eliminowałoby postępowanie, lecz procesem, w którym przepisy procesowe określają jedynie sposób postępowania organów procesowych, w tym przy formułowaniu opisu czynu zarzucanego i przypisanego tak, aby odzwierciedlał on zdarzenie przestępne, ze wskazaniem znamion, od zaistnienia których ustawa uzależnia możliwość pociągnięcia sprawcy danego zachowania do odpowiedzialności karnej. Jednak niedociągnięcia w tym zakresie i niedoprecyzowanie tego opisu, jeżeli dokonane ustalenia faktyczne wykazują, że zdarzenie odpowiadające zachowaniu przestępnemu miało rzeczywiście miejsce i to przy stronie podmiotowej wymaganej w danej sytuacji przez prawo karne, nie może prowadzić do uwolnienia oskarżonego od odpowiedzialności karnej (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 marca 2014 r., III KK 416/13, LEX nr 1444607; z dnia 5 grudnia 2013 r., II KK 212/13, OSNKW 2014, z. 5, poz. 38*). Nie ulega wątpliwości, że opis czynu zarzucanego oskarżonemu a następnie przypisanego, zawierał sformułowania, iż oskarżony jako funkcjonariusz publiczny nie dopełnił obowiązków oraz działał na szkodę interesu publicznego i prywatnego. Jakkolwiek nie użyto wprost określenia, że szkoda była „istotna”, to przecież wskazano ją kwotowo. A zatem należy stwierdzić, że ostatecznie opis czynu przypisanego oskarżonemu przez Sąd I instancji zawierał wszystkie ustawowe znamiona występku z art. 231 § 3 k.k. To stanowisko Sądu Najwyższego w żadnym stopniu nie przesądza kwestii popełnienia przez oskarżonego tego przestępstwa, czy też zarzucanego z art. 231 § 1 k.k. Stanowi jedynie krytyczną ocenę stanowiska Sądu II instancji, jakoby opis zarzucanego i przypisanego czynu nie zawierał kompletu ustawowych znamion. Ewentualne uzupełnienie opisu czynu przez Sąd odwoławczy w tej sytuacji nie stanowiłoby naruszenia art. 434 § 1 k.p.k. Już tylko na marginesie wypada zauważyć w kontekście omawianego zagadnienia, że wyrok Sądu I instancji został zaskarżony na niekorzyść oskarżonego przez wszystkich oskarżycieli w całości.

Wreszcie należy stwierdzić, że nie można uznać, by doszło do właściwego rozpoznania przez Sąd odwoławczy apelacji Prokuratora Rejonowego oraz oskarżycieli posiłkowych w sytuacji, gdy w uzasadnieniu swego wyroku prezentował argumenty w tym zakresie w dość nietypowy sposób. Mianowicie, cytując jedynie niektóre (wybiórczo) zarzuty podniesione w tych apelacjach, przeciwstawiał im

stanowiska wyrażone z kolei w apelacjach obrońców, przyznając rację tym ostatnim, bez należycie pogłębionych motywów.

Wszystkie powyższe okoliczności spowodowały, iż Sąd Najwyższy uznał za konieczne uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Płocku.

Sąd Najwyższy nie przesądza kierunku przyszłego rozstrzygnięcia – nie można wykluczyć, że Sąd odwoławczy po raz kolejny uzna argumenty przedstawione w apelacjach obrońców za trafne i zasługujące na uwzględnienie, zaś wniesione na niekorzyść oskarżonego apelacje oskarżycieli za bezzasadne. Niemniej jednak, w toku ponownego postępowania odwoławczego Sąd ten rozpozna wnikliwie wszystkie wywiedzione apelacje i będzie mieć na uwadze argumenty przedstawione przez Sąd Najwyższy w niniejszym uzasadnieniu. Jeśli zajdzie potrzeba sporządzenia uzasadnienia wyroku, przedstawi w nim argumenty wyczerpująco, odpowiednio wnikliwie i w sposób świadczący o tym, iż dokonał rzetelnej kontroli instancyjnej.

Andrzej Stępka

Andrzej Tomczyk

Paweł Wiliński

[PGW]

[ms]